Sermo de omnib⁹ scīs

compositꝰ ꝑ supra nominatū magistrū Johēz garson cancellariū Parisieñ. et doctorē ꝛc.

Exultabūt sācti in gloria. letabunt̄ in cubilibus suis. Originaliter ps. cxlix. ¶ Colletātibus sanctis et exultātibus in gloria. Quid supest o doctissimi viri pr̄es et fratres nisi satagere talem habere deuotionez. vt eis intercedentib⁹ ad eoꝝ ꝑuenire mereamur societatē. qm̄ non habemus hic ciuitatē manentē sed futurā inquirim⁹. Q̄ si naturale est exulibus a patria sua ꝙ nescio que dulcedo cunctos allicit sermonē de ea et frequent̄ facere et cupidi⁹ audire nos a tali patria tales exules. nōne multo ampli⁹ id ip̄m agere natura stimulāte ꝯpellimur. Suspirem⁹ igitur ad celestia vt ibi nr̄a sint corda vbi vera sūt gaudia. vbi ciues sanctoꝝ habitant et domestici dei prestolantes aduentū nr̄m. et ad adiutoriū ꝓmptissimi. tm̄modo non obsurdescam⁹ vocantib⁹. non repellamus adiutores adeam⁹ poti⁹ illuc deuotionis pedib⁹. Interpellantes in primis te reginā celoꝝ. te dn̄am angeloꝝ. qua aperiēte ꝑ nobis os illud benedictū. os plenū gr̄aꝝ. ꝓtinus orabunt sancti. sancte qꝫ om̄es Quib⁹ in ꝯmune orantib⁹. quo pacto formidabimus de repulsa? Eia aduocata nr̄a illd̄ os gloriosissimū ꝑ nobis aperi ad orandū. quēadmodū in hac die solennitatis et leritie nr̄a aperim⁹ ad te salutandū dicentes. Aue gr̄a plena ꝛc. ¶ Exultabunt sancti in gloria. letabunt̄ in cubilibus suis Collaudaturi sanctos sanctas qꝫ omnes vt et debitus eis honor fiat a nob̄ ac vicissiz sua nos intercessio adiuuet. vt demū ad imitandū eos sua nos exempla alacriores efficiant Iste em̄ tres sūt preientis institute celebritatis rationes ꝓponimus verbū ꝓphetici carminis Exultabunt sancti in gloria letabūtur in cubilib⁹ suis. Et quidem ip̄e ph̄us in expientie naturalis schola versatus tradit in rhetoricis ꝙ delectationē omnia ꝓsequūtur. et gr̄a ip̄i⁹ delectari appetunt delectari. nec semel in hanc cadit sniaz. Nihilominus idē duas letitie vel delectatōis spēs ꝯdidit. Vnā que est studiosorū purā. laudabilē. trāquillā. diuturnaz. Hic est illud ꝙ ph̄ia admirabiles habz delectationes firmitate ⁊ puritate. Alterā dat q̄ a vitiosis vitā pecudū eligentib⁹ inquirit̄. ⁊ hec feda. turpis. inquieta. breuis nocitura. qualis fuit sardinapali. Hanc letitiaꝝ varietatē locis plurimis scriptura sacra nō siluit. Letamini inq̄t iusti in dn̄o. ecce bonā letitiā. Audi malā. In maleficijs suis letificāt regez. Et talia sine numero posuit sacra scriptura Duo ꝓportionabiliter cubilia eadē sac̄ scp̄tura cōdistiguit ꝓhibēs vnū ꝑ os pauli. Nō in cubi

libus inquit et impudicicijs. Quo perlecto verbo lumen ecclesie Augustinus conuersus est. Laudat alteram in canticis dicens. In cubilibus et in ortis aromatū Habet q̄ppe letitia ⁊ exultatio vitiosa probrosum vitiosum q̄ cubiculū. sancta vero sanctuz quale notant verba thematis. Exultabunt sancti in gloria letabunt̄ in cubilibus suis Poterat fortasse ambiguuz esse de qua letitia de quibus ve cubilib⁹ intelligeret ꝓpheta si dixisset Exultabunt in gloria letabuntur in cubilibus suis Nunc aūt cū addidit sancti. omnis scrupulus dubietatis ablatus est. quoniā sanctoꝝ non nisi sancta est gloria. sancte exultationes et letitie sancta q̄ cubilia. Sed quia cubilia quibus in locis querem⁹ aut inuenimus illa. Puto q̄ nō extra nō foris sit sanctoꝝ gloria sit exultatio et letitia. sed introrsus in abdito conscientie secreto Hoc sensit qui dixit Gloria nr̄a hec est testimoniū cōscientie nr̄e. Nā et gloria omnis filie regis ab intus. Bonū igitur cubile. ⁊ sanctū et letū est sanctoꝝ conscientia. in hac exultant. in hac gloriant̄ et letātur tranquilla pace fruentes. Nam amodo iaz dicit spirit⁹ vt requiescāt a laboribus suis. Est quippe sanctorum cubile mundū. est molle. est quietum Alioq̄n si vel sordidū esset et fetens. vel asperū et durum. vel tumultuosū ac strepidulū. neq̄ quies in eo. neq̄ letitia et exultatio posset inueniri. neq̄ diceret ꝓpheta de eis Exultabunt sancti in gloria letabūtur in cubilibus suis Habem⁹ q̄d et quale sit sanctoꝝ cubile dicere. superest ꝓ nostra eruditione quo pacto tale in eis cubile stratū paratum q̄ fuerit. vt et mundū esset et molle et quietuz. Dicaz quid contigit dum hmōi meditatio mea nouissime perquireret. voluens et circunducens quaquauersū sue cōsideratōis oculos. Incidit in euangeliū p̄ntis celebritatis. Illic septem beatitudines quasi totidez cubicularias introspexit quaꝝ ministēio sancti dei sancte q̄ omnes cubilia consciētiaꝝ parauerūt. Nam si queritur vnde sanctorum cubile mundiciā habuit. in ꝓmptu videre est. quia vel beatitudo luctus sordes abluit si prefuerint. mūdicordia innocēs. nullas hmōi sordiū colluuiones introire ꝑmisit. aut agglutinari. He due sunt cubicularie que appropriatione quadā familiarius obsecute sunt cōfessorib⁹ et virginibus Proinde sequitur. Vnde in his cubilibus mollicies. Attendite quia mititas ⁊ misericordia tanq̄ doctissime ad hoc opus cubicularie omnē impatientie duritiē abiecerūt ⁊ molliciē cōpassionis etiam erga necatores suos induxerunt. Hoc in martyribus fuit precipuū. Deniq̄ quies vnde ꝯpata sit siq̄s voluerit agnoscē aspiciat tres reliquas beatitudines tanq̄ cubicularias ad hoc opus idoneas. Paupertatē spūs que spinosas rerū curas abigit. Esuriem p̄terea et sitim

iustitie que fastidiosũ et variũ semp ocium deficit. Pacez deniq; que ab omni exterior interior q; strepitu cubiculũ conscientie tutum reddit. Hoc modo cubile quietũ in apostolis. in ꝓphetis. in patriarchis vtiq; paupibus spiritu esurientibusq; iustitiã atq; pacificis cubiculariarum hoc est beatitudinũ ternarius iste strauit. Neq; tamen negauerim q̃n haruz beatitudinũ talis extiterit sedulitas. vt et mutuo se iuuarent. et omnib' in omune sanctis inseruirẽt Sed ita loqui p appropriationẽ fas fuerit. Beati igitur sancti sancte q; omnes tot beatitudinibus olim circumsepti. Beati prorsus tali subsequentiũ septenario cubiculariarum adornati. quatin' nulla spurcicia fe terent. nulla callositate. rigescerent. nulla inquietudine turbarenť. vt hic in spe singulariter prediti in pace in id ipm dormirent et requiescerent. et illic simul dono sentirent illud ꝓphetici carminis Exultabũt sancti in gloria. letabunť in cubilib' suis. Et quis dabit nobis o viri fratres et patres. quis dabit exultare hoc est extra nos quodãmodo saltare in hac gloria. quis letari in cubilib' nostris. Assint vtinã igiť iugiť inter nos ad obsequiũ nostꝝ septem iste cubiculariẽ quas ex euãgelio nominauim'. pauptas. mititas. luct'. esuries. iustitie. misericordia. mundicordia. pax. Felix plane qui tali contubernio potuerit gl̃iari. Affirmo q; totus in exultatiõe totus in gloria positus letabiť in cubili osciẽtie sue. replebiť cor suũ iubilo. et gaudium suũ nemo tollet ab eo. Quidni tot' iocundeť in cubili mundo. in cubili molli q placido. in cubili tranquillo et quieto Nihil plane letius bona oscientia vel iocundius atq; sereni' cũ ex aduerso nihil horridius mala conscientia. nihil osuius et inquietius inueniť. Exagitať quippe stimulis cupidinũ miseris q; modis se se rodit tepiditate. semper presumit se ua turbata oscientia. Ne talib' qui semp vel dũ tristanť furiunt. vel iuxta sapientem dũ letanť insaniunt. Audi letam insaniã vel si melius dicať insanã letitiã. Letanť inquit sapiens cũ malefecerint et exultant in rebus pessimis. Qualis putas insania est videre hominẽ de cui' morte tractať lasciuire et gestire. imo et vincula quibus strangulet incessanter operari. Tales sunt qui iniquitatem meditantur in cubili suo. assistunt omni vie non bone Ne cubili tali. quia fetens et sordidum est. quia spinosum et asperum. quia nulla ex parte tranquillum. Nihilominus quidem iacere sustinent in cubili tali sic sus in volutabro luti. sic iumenta q̃ oputruerũt in stercore. de q̃b' itẽ apd Job dicit q; sub sentib' delitias oputãt. Qui deniq; iam sẽtiunt in se illud maledictũ ꝓpheticũ Subter te sterneť tinea. Que tinea? Tinea mordax prauí deliberij.

Et operimentum tuum vermes. re/
morsus scilicet amarissimi peccato/
rum. Jacet caro cũ pcc̃ore ꝛ teter/
rimum fetorem illecebraꝝ eructuat
Jacet mũdus et duros curaꝝ acu
leos ingerit atq; mordaces deside
rioꝝ pulices multiplicat Jacet dia
bolus et horridis fantasiaꝝ erroꝝ
emulationũ ambiguitatum spinis
iter turbat. Perniciosos nimirum
hos dicerim cubicularios aiaꝝ q̃/
bus irrepentibus ꝑ ecclesiastica cu/
bilia attracta est sordidissima dira
q; dissensio. ꝯculcans omnia om̃ia
ꝓterẽs. ꝫ de h̃ portentuoso scisma/
te in sacris ecclesie cubilibus se ver/
sante qualis vnq̃ sermo ꝓ rei indi
gnitate sufficiet enarrare? Quanto
ꝯsultius erat viri p̃res ꝛ f̃res quan
to iustius aduocare deũ in cubiculũ
suũ in cubiculũ ꝯscie. qd̃ adeo coan
gustũ et breue est dicit sermo ꝓphe
ticus vt duos capere nequeat. Qua/
les duos? Sponsũ et adulteꝝ. de/
um et mundũ. Ita ꝑgebam decla/
mare ꝯtra vanitates ꝛ insanias fal
sas hominũ ꝯtemnentiũ cubiculuz
ꝓprie ꝯscientie. hominũ alibi gloriã
alibi letitie oleũ cũ fatuis virginib⁹
mira stoliditate querentiũ. Cupie/
bam insuꝑ specialiori descensu tres
orantiuz thalamos morales conte
xere ꝫm tres status hominũ quos
presenti sermoni videmus interesse.
Quosdam intueor incipientes ꝛ iu
niores. hos appropriate monere co
nabar ad mundiciã cubiculi sui. qd̃
ꝯscientiam appellamus. nam in pue
ris nonne debet angelica puritas
effulgere? Alij sunt ꝓficientes et ꝓ/
uectiores. his suadere conabar mol
liciem cubiculi sui quod est conscien
tia vt et mites essent non resistẽtes
malo. ꝛ contra crebriores illius eta
tis insultus per patiẽtiam et misera
tionem non eneruatam segnitiem fi
erent molliores. Deniq; r̃liquos a/
spicio seniores ꝛ perfectos. hos ma
gis decet quietum tranquillũ q; cu
biculũ. vbi somno contemplatõnis
in pace in id ipsum dormiant corde
in superne visionis spectacula vigi
lante. Quale est illud Ego dormio
et cor meũ vigilat Ita inquã pergẽ
meditabar. dũ studiositas specula/
trix aut affuit aut affuisse visa est.
que gressũ orationis nr̃e retorquẽ
et ad supernos vnde ceperamus ci
ues regredi suadebat mlta sup eo
rũ statu. mlta sup eoꝝ felicitate leti
cia et exultatiõe diligent̃ int̃rogãs
¶ Dic primo inquit si letitia sãcto/
rũ sit eoꝝ principal̃ btitudo Prin
cipalem nõ esse respondi. sed ad be
atitudinẽ cõsequit̃. que in clara dei
cognitione et fruitiua eius dilectio
ne cõsistit quibus positis in anima
bene disposita tanq̃ conuenientissi
mis formis coniungentibus anime
potentias supremas cũ obiecto sũ/
me conuenienti cũ omni bono vt le
titia et exultatio consequat̃ necesse
est. Laudat igitur sãctos thema no
strum a sue felicitatis effectu. sic̃ ibi
Torrente voluptatis tue potabis
eos. Et ibi Adimpleb̃ me letitia cũ

vultu tuo. Et ibi. Intra in gaudiuz dñi tui. Sic et talia inuumēa. ex quibus ꝓphetice sententie ꝯsonis elidi/tur positio hominū felicitatē in vo/luptate, nō in dei ꝯtemplatione po/nentiū. Nam etsi felicitati voluptas vel vt securius dicam⁹ iocunditas adiuncta sit nō tñ est felicitas neqꝫ finis noster ¶ Dic. ij. Si licet operari dei mandata ꝓpter letitiā et delectationē quā omnes appetūt consequendā. Respondi nō licere tanqꝫ ꝓ fine, vel motiuo principali. Esset em̄ ꝑuersa ⁊ quodāmodo symoniaca aut adulterina affectio. Sec⁹ dū deus est p̄ncipalis finis intētionis. et delectatio secūdari⁹ sub hoc fine. qm̄ vbi vnū ꝓpter aliud iam nō plures quodāmodo sed existimat̄ vn⁹ finis ¶ Dic. iij. Multo plures ex hominib⁹ preponūt spūalib⁹ carnales letitias. Preponūt respondi. qm̄ in gustu corrupti sūt. et qꝛ spūaliū gustationē nō satis attigerunt ¶ Dic iiij. Si par sit in om̄ib⁹ sāctis letitia ⁊ exultatio. quelibet itaqꝫ ꝑm anselmi deductionez videt̄ esse infinita. dū quilibet tantū gaudet de bono alterius sicut de ꝓprio. et ita ꝑ reflexiones ꝓcedendo resultabit gaudiū sine modo Rñdi delectationes in sanctis et finitas esse et impares Finitas quidē sicut anime substātia et sua capacitas finite sūt Impares vero ꝑm diuersas mansiones et cubiculoꝝ. hoc est ꝯscientiaꝝ dispositiones in gratia ac natura. Processus autē Anselmi non de infinitate formalis letitie locuz habet sed de obiectali vel exemplari vel occasionali. ¶ Dic. v. Si letitia sanctorum vicissim quandoqꝫ vel minuitur vel augetur. Minuitur vel auget̄ respōdi si fiat aspectus ad letitiaz ab accidentali beatitudine consequentez vt de creaturaꝝ pulcritudine gaudio bonitate et in aureolarum coronatione Hoc intellexit doctor noster Ihus dum ait gaudium esse in celo angelis dei super vno peccatore penitentiā agente. Similiter gaudium est sanctis dum ex eoꝝ imitatione. dum qꝫ ex eorum predicationibus vel scriptis ad bene agendū conuertimur. Ita ergo nūc et alias dum honoramus sanctos. dū precamur. dnm libros eorum legimus duz de eis predicamus ip̄os vtiqꝫ letificamus. Propterea grandis fiducia prestatur nobis ꝙ repulsam non patiemur dū quod maxime cupiunt et quo delectātur petim⁹ oramus prosequimur ¶ Dic. vi Si tristentur sancti compatientes malis nostris. quale est illud. Angeli pacis amare flebunt. Respondi non esse amplius in sanctis dolorem. non luctum. passionem quidem perdiderunt. et si non compassionē. possūt nihilominus intelligi de nostra impietate tristari dum gaudio illo carent quod de nostra sanctitate sentirent. ¶ Dic septimo. Si hic sup̄ flumina babylonis in tanto tamqꝫ incerto dānatōnis ꝑiculo liceat qñqꝫ gl̄iari exultare et letari. Licet rñd

sed in domino cũ tremore. Alioq̃n trepidatio sine exultatiõe misera et exultatio sine tremore supba vana q̃z reputat. Dic. viij. Si ꝓ viatoribus damnandis orant Respondi orant. vel qr fortassis eos damnãdos nondũ sciũt. vel vt minus mitius q̃z damnent. et vt cõpassionis habere viscera se demonstrent. nõdũ em̃ obstinati sunt. nondũ locus deest remedij q̃z diu incole sũt in terra. q̃z diu sedem tenet misericordia dñi superexaltare potens iudiciũ. tãdiu fas est ꝯdemnãdũ in terra iustitie ad misericordie curiã appellare. vbi preter hũanoꝝ morẽ iudiciorũ peccatorẽ absoluit accusatio ꝓpria. ꝓpria q̃z saluat damnatio. Si nos ipos iudicarem⁹. nõ vtiq̃z iudicaremur. Dic ix. Si nr̃as orationes ad sanctos fusas ipi sp agnoscũt? Agnoscũt respondi. hoc quippe ad suã gloriã. hoc et ad beatitudinem saltẽ accidentalẽ ꝑtinere cognoscit. Hoc igit fit vel in verbo vero vel reuelante orantis angelo vl alio tali modo. Dic decimo. Si tãtundẽ valeat orare sanctũ aliquẽ minoris meriti vt maioris. ꝛ vnũ sic plures. et cur dictũ est ad aliquem sanctoꝝ ꝯuertere Hoc dicẽdũ eẽ rñdi. Qm̃ affectio nostra. nr̃a q̃z deuotio nũc isto. nũc illo mõ. nunc ad hunc nũc ad illuz sanctum plus ꝛ plus accenditur quo fit vt commodi plus habeat oratio. addito ꝙ deus vult sãctos suos quoslibz honorari. hunc in illa. hunc in ista gratiarum prerogatiua. Deniq̃z tanta charitas est inter sanctos vt vno orante alij similiter deprecentur Sed neq̃z ad diuinã maiestatem nr̃a vilis indignitas presumere debet accedere sine medio domesticoꝝ suoꝝ quorum orationes et doctiores sunt et placidiores. Urget nihilomin⁹ quosdã ad deuz sine medio nõnunq̃z accedere vel necessitas vehemens non habens legem. vel charitas foras mittens timorẽ nõ cogitans maiestatem. Dic xi. Si ꝓ nobis orantes sancti semp exaudiant. Exaudiunt respondi. dum petim⁹ pie hoc ẽ ꝓ vtilibus ad salutẽ et ꝓ nobis. et ꝑseueranter et in charitate Secus nõ oportet vt si petim⁹ tꝑalia nocitura aut ꝓ alijs nõ se prepantibus ad gr̃az. aut si nõ sum⁹ in gratia. vl si non perseueram⁹ in eadẽ. Dic xij. Si sanctis nobis orantibus indulgentiam largiuntur. Largiũtur respondi non quidez auctoritatiue vt in terra summus pontifex. sed impetratiue. excepto tamen christo sũmo capite nostro cuius auctoritas principalis semp est in indulgẽtijs. Dic xiij. Si sancti feruẽtius orãt pro illis quos i vita germanius dilexerunt vt pro parentibus et benefactoribus Cui questioni par est illa. An adepta simul beatitudine sancti tl̃es inter se magis q̃z extranei delectentur et exultent Respondi ꝙ gloria non tollit naturam sed perficit. Propterea nihil prohibet quin ceteris paribus illud quod

vtrobiq; queritur contineat verita
tem. sic ꝙ sancti ꝓ suis amicis ma/
gis orant. et. eis saluatis cumula/
tius gloriant̄. ꝓ eis maxime q̄ sue
saluationi verbo vel exēplo vel ope
re quolibet causam prebuerūt. quē/
admodū dānati suos acriori odio
participes insectabunt̄ ¶ Dic. xiiij
Si de pena damnatoꝝ sancti colle/
tant̄. Colletant̄ respondi dū vident
vindictam. non quidē pro afflictio
ne vt afflictio est. sed vt ipa iustitie
voluntati q; diuine cōformat̄. Pro
pterea nihil ꝓhibet dicere eos cog
noscere imo visitare posse localiter
penas et gemitus stridores q; da/
mnatoꝝ. quib⁹ resonantib⁹ cū gau
diis saluationis fit carmen amenissi
mū quale canebat psalmista cū ait.
Misericordiaz et iudiciū cantabo ti
bi domine O armonia vere mirabi
lis satis apprehēsibilis que resultat
canēte inferno tenorē iustitie. ⁊ mol
lem cantū misericordie paradiso re
sonante. ¶ Dic. xv. Si letitia sācto/
rū ex resumptione corpoꝝ augebit̄
Augebit̄ respondi saltem extensiue
sed an intensiue ꝓbleuma est ad v/
trunq; ꝓbabile. et habet os vtraq;
causas et doctores. ¶ Dic xvi. Si
letitia sanctoꝝ in suis corporibus
erit ꝑ sensatiōem extrinsecā ꝓprioꝝ
obiectoꝝ. vt ꝙ visus delectat̄ in lu
cidis ⁊ pulcris. tactus in mulcētib⁹
gustus in dulci et sapido. similit̄ de
ceteris. Respondi ꝙ principalis in
corporib⁹ glorificatis letitia ab in/
ternis ꝯscientiaꝝ cubilibus emana
bit. Fiet quoq; ex redundantia bea
titudinis anime ad corpus sua leta
iocūditas sua quadruplex dotatio
Porro de sensatiōib⁹ forinsecis nul
lam imꝑfectionis dicentib⁹ indigē
tiā. vt sunt visio ⁊ auditio. nihil ꝓhi
bet illas exerceri. vt in decoris ⁊ ar
monicis corpus hilarescat. Secus
de tactu videt̄ et gustu quos vel ad
nutritionē vel generationem ipe na
ture deus viantibus ingeniauit q̄n
q; imperfectione seclusa quis aude
at determinare quosdaz ꝓprios ho
rum sensuū actus non ibidem repe/
riri ¶ Dic. xvij. Si cubicularie ani
marum sic em̄ beatitudines nomi
nate sunt septem. Si preterea ancil/
le cetere quas virtutes cardinales
et theologicas dicimus letificabūt
cubilia animarū in gloria. Hoc est
querere si beatitudines et virtutes
omnes in illa felicitate manebunt.
Non manebunt respondi quantum
ad id quod imperfectionem sonat
pro vie statu. vt ꝙ sint moderatiue
passionū vel incōmodorum tolera
tiue. vel expectatiue futuroꝝ aut lu
centes in speculo et enigmate. Cete
rum quo ad reliqua que decorē ani
maꝝ quendaz operant̄ illos habi
tus pulcerrimos remanere. sicut nō
est penitus improbabile. sic nec est
contentiosa temeritate ponendum.
¶ Deniq; quo ad tres istas questi
ones vltimas ꝓportionabilit̄ satis
dici potest de horrenda tristitia da
mnatoꝝ quod et augebitur per re
sūptōnē corpoꝝ vtiq; fetidissimoꝝ

q omi cadauere vilioꝝ. quod qꝫ ab intus et ab extra erũt in omni acerbissimo cruciatuũ genere. foris deuorati ab igne et ab intus vt clibanũ ignis positi. Turpissimis deniqꝫ vitioꝝ habitib⁹ fedabunt. torquebunt qꝫ. nam et vermis eoꝝ nõ morietur. q superbia eoꝝ ascendet semper. se furiosa rabie in omipotentẽ erigens et impingens ¶ D c. xviij. Si delectabunt sancti in gloria deum oculis corporalibus intuendo. Respõdi eos corporaliter visuros fore deũ in carne assumpta. quod qualiter fieri simul poterit ab omnibus mirant illi qui vel dei omnipotentiã vel status illius nouã totam consistentiã nõ aduertunt. Porro si vel iris multicolor vel imago speculi videt pariter a varijs distanter Nõ est inopinabile similia de corpe xpi ponere in celo. quẽadmodũ suo modo confitemur in bñdicto sacramento. Quocunqꝫ demũ acies corporalis oculi sese cõuerterit videbit deus omnia in omibus oculo sane spirituali nõ corpali sicut deus in essentia sua nõ caro est sed spirtius.

¶ Proponebat studiositas speculatrix ampliora ꝯquerere de secretis celestib⁹ etiã vsqꝫ ad curiositatem vel inutilem vel inoportunam. vt si possit haberi letitia de patre sine filio. si absqꝫ psonis de essentia. si de perfectione vna essentiali vel ideali absqꝫ reliqua. Si visionẽ quis habere posset sine delectatione. aut delectationẽ sine delectatione ꝯsequẽte si in acceptione dei libera stat principaliter beatitudinis certa iocunditas et iocunda eternitas. Si sancti se posse damnari cognoscũt sicut et veꝝ cognoscere habent. quo pacto in suis cubilibus ineffabili securitate letant. Si deus in beatis sit eoꝝ formalis nõ solum efficiẽs vel exemplaris vel obiectalis letitia. Tunc ego ad studiositatez. abi precor. precor absiste. tempus disputandi et tẽpus instruendi. primũ in schola. alterum in sermone. Suffecerit acten⁹ tuẽ importũitati paruisse. noli ea q̃rere que vel impossibilia sunt inuentu vel quesitu supuacua. vel ꝑ tempore et loco parum idonea Redeat permitte orationis nostre lãguid⁹. iã et pene lassus gressus a celis ad terras a sanctis ad nos. a questionib⁹ ad morales eruditiões. quãqꝫ nõ sine moralibus documẽtis muta quesiueris. Ita studiositas ad se ego ad me redij. Protinus resumere cogitaui tres considerationes intermissas. Vnam de incipientibus Alteram de proficientibus Tertiã de perfectis ꝑm tres conditiones cubilium sanctorũ in mundicia mollicie et quiete qualia loquitur vox ꝓphetici carminis. Exultabunt sancti in gloria. letabũtur in cubilibus suis. Que fuerunt verba themat. &

¶ Sequit oro. Attẽdite g⁹. ad vos mihi sermo ẽ o pueri si ex deo estis verba dei audite. Letificate scõs pa

dorem diabolo facite Non sileo. nõ
q̃esco. sic studebo loqui vt a vobis
intelligar. nihil loquar amplius nisi
ad vos et pro vobis o pueri. habe/
te partem vr̃am in sermone. illã no/
lite repellere. Si frequẽter in domi
bus vestris vt deceret instrueremi/
ni de salute vestra et puritate vestri
cubiculi quod est conscientia. si dili
genter incitaremini ad amorẽ xp̃ia
ne religionis docẽdo sepe ad quid
facti estis. ad quid tenditis. in quo
periculo damnationis estis. ego fa
cilius dimitterem vos et silerez. Di
xi iam. non sileo. non quiesco. nolo
q̃ in futuro mordeatis nasuz meũ.
quid admiramini quid aspicitis. si/
lueritis interim et scietis que sit hec
parabola Date quartam partẽ ho
re verbo dei et honori sanctorum ⁊
saluti vestre qui non vnã horã nõ
duas. sed dies integros. ꝫ hebdo
madas fabulis sepe datis. Aut cer
te recedant mali pueri. recedant di/
scholi. recedant perditi. maneãt bo
ni quibus loquar. Recedant inquã
non teneo. non impedio. aduertant
tñ periculũ si sine benedictione fina/
li discesserint. Denũcio vobis o pu
eri et adolescentes ingenui. denun/
cio vobis tria que seruetis circa cu
biculũ ꝯscientiaꝝ vr̃aꝝ. Custodite
cubiculũ vestrũ ꝯsciẽtie vr̃e mundũ
in vobis vt sitis mũdicordes. i. mũ
di corde. Cauete ne ꝑ malitiã vr̃az
cubiculũ aliaꝝ ꝯsciẽtiaꝝ verbo ma
lo vel opere deturpetis. Videte de
mũ si hec duo nõ seruaueritis. saltẽ
post immundicias lauate ꝑ luctum
penitentie et confessionis Sit in pri
mis o pueri cubiculum conscientie
vestre mundum. vt tam re q̃ꝫ nomi
ne pueri id est puri dicamini. Estote
similes angelis dei. similes innocen
tibus atq̃ virginibus. Et dum sciẽ
tiaz queritis attendite q̃ in maliuo
laz animaz non introibit sapientia
nec habitabit in corpe subdito pec
catis Horret tale cubiculũ coinq̃na
tum et fedum. Nolite perdere mun
diciam innocẽtie. Notat em̃ ambro
sius q̃ innocentia facilius custodit̃
q̃ꝫ ꝑ veram penitentiam ip̃a iã per
dita reparetur Videte: specula no
ua pulcra et nitida cito inficiuntur
cito maculantur. sed tardius emun
dantur Talis est etas puerilis atq̃
virginalis. fedatur celeriter et fran
gitur. tardius emundat̃ et ad inte
gꝝ nũq̃ꝫ reparat̃ Sz q̃d aget puer
ꝓ custodia mũdicie conscientie sue?
Dicam audite. Procuret añ om̃ia
a parentib⁹ suis vt collocet̃ apud
magistrũ bonũ sanctũ pudicũ incor
ruptũ qd̃ Orati⁹ maximũ reputat.
Alioq̃n si magister nõ sit morosus.
et deuot⁹ et de religione solicit⁹ ip̃e
plus nocet frequenter moribus pu
eroꝝ q̃ꝫ prosit ingenijs eorum sicut
de Archiloco dictũ est. Talis est lu
pus inter pueros ouiculas. non pa
stor. destructor. nõ instructor. corru
ptor. nõ corrector. Alteꝝ qd̃ tu pu
er debes inq̃rere est bona societas.
Moneo semel ⁊ bis imo millesies re
petẽs monẽ nõ sufficõ. declina o pu

et a societate puersoꝝ et immūdoꝝ quales teste apl̄o regnū dei nō possidebūt. Sumpsit idē apl̄s a gentili poeta. ꝙ corrumpūt bonos mores colloquia praua. Si colloquia q̄nto fortius ꝯsortia. Tales si tibi dentur. accusa. reuela. aut certe poti⁹ fuge q̄ꝫ remane Non mentiebat̄ ꝓpheta dicens. Cū sancto sanctus eris. et cū puerso puerteris. Et iteꝝ Habitauerūt inter gentes et didicerūt opera eoꝝ. Et metricus Unica praua pecus inficit om̄e pecus Est alia societas o pueri quā a vobis fugiendā ostendo. Et qualis est ista societas? Mala credite mihi mala valde et pessima ista est demonis societas. Cur audito miramini? Nolite mirari qꝛ verū est quod dicitur. aut certe miramini et cauete. Scitote qm̄ demon manet habitat ⁊ iacꝫ in lectis immūdis malaꝝ. ꝯscientiarū qñ sine labore sunt sine studio et in ocio. tūc eos inducit cogitare vilia et turpia que verecundū est non solum facere sed dicere Hanc societatē nequissimā diaboli fugitote precor o pueri Sed queritis inter vos forte et dicitis. Qūo fugiem⁹. Audite beati Hieronymi cōsiliū. Semper aliquid boni facito. ne te diabolus inuēiat ociosū. Et rursus. Ama scientiam scripturaꝝ et carnis vitia nō amabis. Credite nō mihi sed sapienti. Quia multa mala docuit ociositas. Ip̄a puersa est doctrix imo seductrix que sufflat ignem furiosorum desideriorꝝ carnaliū aut venenuꝫ nutrit infelicis inuidie. Sciebat hoc Oratius dum ait. Si non intendas studijs et rebus honestis inuidia vel amore vigil torquebit. Dic̄ forsan hic aliquis ex pueris Ecce ꝑdidi mundiciaꝫ cubiculi mei vel ex ꝓpria vel aliena malicia. quid mihi restat. quid superest? Proposui iam et repeto. vide saltem ne dederis causam in verbo vel opere ꝙ alius in cubili ꝯscientie sue maculet̄ Hoc certe est officiū diabolicū perdere socios suos. illos secū ad damnationē trahere. Sufficiat tibi o quisq̄s es immūdus damnatio tua. parce vite alterius. imo fame tue. imo vite ꝓprie si sciretur. Cogita precor quātum potes. iteꝝ q̊ꝫ atq̄ꝫ iteꝝ vehementer recogita. quantum displicet deo. quantū in se puersus est ⁊ malignus. quantum habet de periculo nunq̄ꝫ satisfaciēdi plenarie puer ille qui causa est perditionis tot aiaruꝫ ex immundo facto suo. dum tamen sit vitiū sicut mala scabies de vno ad alium. imo ad alios forte decez forte viginti. forte centum. forte mille. Ille aūt qui causam primā dedit qūo poterit tot et tales ad bonum et ad mundiciā reuocare. qūo poterit satisfacere. qūo penitere? O si attenderent omnes q̄ꝫ facilius est aliquem maculare et in lutum peccati proijcere. q̄ꝫ lauare. q̄ꝫ purgare. et a malo retrahere. Scit hoc inimic⁹ noster ille diabolus. ꝓcurat igitur tales ad inuicē corruptiones et cōtagiosas feditates ꝯgnoscens diffi

cultatē plene postea penitendi. Circa hoc debet esse magistrorꝫ solicitudo precipua. et ne pueri maligni irrideant bonos ⁊ deuotos sub appellatione hypocritarꝫ vel taliū nominū. Tales nō possent nimis acriter verberari. imo si nō desistant debēt exterminari ab omni consortio meliorum. Comparant his qui fetus in maternis vteris suffocāt aut allidunt. Sed quid fiet eis. quid agent in inferno damnat ex malo aliorum consortio. vultis scire quid agent? Vlulabunt acerrime pre rabie tormentorꝫ maledicētes illis et clamātes. Ve ve tali per quem ego damnatus sum maledictus sit in eternū per quem crucior in hac flamma.

Narrat auctor libelli de disciplina scholarium ꝙ filius quidā nobilis ciuis rhomani qui cōsumpserat misere et immunde iuuentutem suā. dū duceretur ad patibulum ad mortē sequebatur eū pater suus flens. Vidit eum filius suus quesiuit vt oscularetur patrem suum. pater approximauit. sed filius loco osculi momordit sibi nasum et erasit. dum alij cullparent et mirarentur exclamauit O pater tu me suspendis tu me interficis. si em dū me iuuenē vt debuēas correxisses ego nō venissem ad hāc mortem inhonestam. Hoc est o pueri quod ante notauerā. ꝙ neqꝫ ego neqꝫ alij dum predicam⁹ neqꝫ magistri precipue debem⁹ vos dimittere q̄n moneamus et corrigamus vos ne postmodum mordeatis nasos nostros. Hoc dicebat quedam pia mater pueris suis. Ego taliter vos corrigam ꝙ non mordebitis nasum meū. Hoc habet in libro de apibus. ca. xxx. Legi quendā magnum virꝫ narrantē de se ipo ꝙ habuerat vnū iuuenem nobilem pudicum et castum in principio sed p maliciam vnius magistri sui fuit seductus et pluries monitus noluit tandē desistere. sed plus obediebat magistro illi in crimine pessimo q̄z amicis suis et deo. Quid euenit. Audite rem horrendā. Venerant amici illius pueri in magna pompa visitare eum. et dum post cenam retractis omnibus ad cameras ornatas. dum puer esset in lecto suo cepit horribiliter clamare ⁊ plangere. venerunt ad eum seruitores suiꝫ amici. et dū nescierunt cur clamaret nec dicere vellet. aduocatus est decan⁹ ecclesie et alij canonici. concitus ille venit residet ad lectū clamātis. suadet confiteri peccata. hortatur vt confidat in deo nō in homine. Hec cum decanus fortiter ei diceret. tandem puer eum audiens inspexit terribilibus oculis dicens. Ve illi qui me seduxit. Ad quid ad quid super me diuinum auxilium inuocabo Ecce iam video apertum infernum. video p̄sentes demones paratos me rapere. Et cum omnes vt se potius signaret inclamarēt. signa te puer. Ille quasi nihil aduertens clausit oculos. et auertit faciem. et cum duris ⁊ miserabilibus vocibus miserā animam exhalauit. Intellexistis ne hoc exemplum terribile o pueri? Ad

auditū eius nonne toti tremuistis. Nunquid nunc vos etiam penitet? penitet estimo. sed gaudete vos qui boni estis. Aliquid igitur audire nō pigeat. Peto te o puer siquis induceret te ad comedendū carnes p totaz quadragesimā q̃ in die veneris sancta. quid diceres. nonne repelleres eum valde velociter cū cachinno. Nonne ostenderes digito dicens. Videte q̃z malus est iste q̃z perversus qui talia mihi dixit. Et ipse bene miser. Et ego tibi securus affirmo q̃ peiores sunt et peius faciunt illi de quibus loquor qui alios inducunt ad immundiciā conscientiarum suaz q̃z si facerēt comedē carnes in die veneris sancta. Nolo plʼ specificare. quia qui culpabilis ē intelligit. qui non est culpabilis non eget vt intelligat nisi forte vt caueat. Denuncio vobis o pueri fugite tales immundos et plus fugite. plʼ horrete. plus odite q̃z si quererent interficere corpus vr̄m cultello euaginato vel male strangulare. Plus est anima q̃z caro. et vita spiritus q̃z corporis. Accusate tales imo vi repellite. spuite cōtra eos in facie. cōclamate cum beato Bernardo. ad latrones ad latrones. ad ignez ad ignem. Postremo si tu puer non seruasti mundiciā conscientie in te nec in alijs saltē peniteat te. recurre ad lotricem optimā scz ad luctum. Nihil est magis diabolicum. nihil ita displicens deo q̃z post culpam nolle penitere. humanū est peccare. diabolicum in peccatis perseuerare

Sed dices. ad quid penitērem q̃ lauarem me. video fragilitatem meā ego ꝓtinus statim iterum maculabor. Noli sic estimare frater. sed fac quod debes et quod precipit deus succurret ipse. tandez miserebit̄ et sanabit. quid scis quādo morieris et quomodo. Quid si morte subita. si repentina. Quero a te si laues manus tuas. si vestes lineas Respōdebis. ita lauo vel lauare facio. Quero preterea si post lotionem iterum maculant̄. Respondebis ita. Lectū igitur conscientie tue cur non similiter emundabis et si sordidanda sit posterius? Sit tibi precor conscientia tua carior q̃z camisia. Noli ꝓter timorem futuraz maculārū dimittere purgare pñtes et augere. Post penitentiā crede mihi et minus erit de sordibus et minus adherebunt et facilius abluentur. Dices rursus. Q̃ quō talia tam feda tam turpia peccata dicerem homini viuenti homini sacerdoti. Quid dicēt q̃d fieret. Plane diceret. Parcat tibi deus. et te diligeret q̃ celaret. Si tātū times sacerdotem cur non amplius deum omnia videntem. imo totam curiam celestem semper presentem? Si times sacerdotez bonum discretum et solum. cur non magis times socios puēos indiscretos qui nihil celare sciunt nisi quod nesciunt. q̃ nisi cui et qualiter quid deberent reuelare. Quid melius est. vel vt dicas nūc peccata tua vni. vel q̃ exponātur in morte tua. vel etiā in vita q̃ndoq̃z omniū aspectui. Nōne facilʼ

est hominib' peccata ofiteri q̃z cuz demonibus sine vlla miseratiõe toz queri. Si dictũ est tã fetidũ tã hoz/ridũ et abominabile.plenũ factum obsecro quale putabit? At si dices vellem bene facere.vellem esse mun dus in oscientia.vellem abstinere a peccatis.sed nequeo.Noli frater di cere nequeo.ꝗ nolo.Certe potes.ꝗ nõ vis iuuare te.Quõ iuuare? Pri/mo fugiendo otiũ.fugiendo maluz osortiũ.deniqz orando et ouertẽdo te ad aliquẽ sanctoꝝ .specialiter ad illã sanctaꝝ sanctã ꝓcutiendo pect' exemplo Hieronymi et dicẽdo.san/cta virgo virginũ ora ꝑ me. adiu/ua me mitte auxiliũ refugiẽti ad te Deniqz exemplo anthonij et hilari onis adolescentũ increpa diabolũ in ipa temptatione tua quasi ꝑsen/tem.et dic ei.Fy de te et de tempta tiõe tua miser diabole.Ecce ego nõ obedio tibi. Plurime sunt tales do ctrine ꝑ mundicia cubilis ꝓprie cõ scientie seruanda.inẽ quas posuim' bonã societatem magistri et socioꝝ et famuloꝝ.occupationem in bono studio et oratiõe.Fatigabo vos nõ amplius o pueri. Sit tandẽ nostri finis sermonis in oratione ad deũ et sanctos sanctas q̃z omnes vt ta liter paremus hic cubilia conscienti arum nostraꝝ in mundicia.mollicie et quiete ꝑ grãz q̃ eoꝝ osortes ef fecti exultem' et letemur in eisdẽ cu bilib' nris ꝑ gloriam Amen

Finis

Sequit sermo de omib' sanctis per thema. Beati q̃ lugent quoniã ipi consolabuntur

Beati qui lugent. quoniã ipi cõsolabuntur Mat.v.et sentẽtialit.Luc vi.et in euãgelio presentis celebrita tis.Nos de beato luctu et consolati one locuturi in hodierna celebrita te sanctoꝝ illoꝝ a quoꝝ oculis abs tersit deus omnem lachrymã ita vt non sit amplius ibi luctus neq̃z cla moz.Te reginam inclitam ciuitatis hmõi sanctoꝝ de qua gloriosa di cta sunt .matrem insuper illius qui est deus totius consolationis inuo cabimus pro gratia qua egemus impetranda dicentes . Aue maria gratia plena.ꝛc Beati qui lugẽt quoniam ipi consolabuntur Scribi tur vbi dictũ est. Proposita hac ce lesti stupendaq̃z sententia.insonan/te hanc grandi tonitruo ex ore diui nitatis in sublimi monte ecclesie. au dierunt q̃z plurimi altisonam huius extraneissime et a sapientibus mun di actenus abscondite doctrine tu bam.Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum.Auditam vero non omnes equa mente vno q̃z iudi cio comprobarunt. nimirum quot capita tot sententie.et fides dei do nuz est ne quis glorietur.Audierũt eã omnes ex omni natione que sub celo est quorum plurimis nihil pro